

Sydney Shoemaker'in İzinde Kimlik ve Nedensellik Arasında: Nitelikler Üzerinden Varlığın Felsefi Analizi *

Pınar Alniak Çömlek **

Öz

Bu çalışma, Sydney Shoemaker'ın Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays adlı eserinde yer alan "Identity, Properties, and Causality" başlıklı makalesini temel alarak kimlik, nitelikler ve nedensellik arasındaki felsefi ilişkiyi incelemektedir. Çalışmanın temel problemi, kişisel kimliğin hangi ölçütler üzerinden korunabileceği ve nitelikler ile nedensellik arasındaki bağın bu ölçütlerin belirlenmesinde nasıl bir rol oynadığıdır.

Bu çalışmanın temel amacı, Sydney Shoemaker'ın Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays adlı eserinde yer alan "Identity, Properties, and Causality" başlıklı makalesi çerçevesinde, kimlik, nitelikler ve nedensellik arasındaki ilişkiyi analitik metafizik perspektifinden sistematik biçimde incelemektir. Çalışma, kişisel kimliğin korunması ve tanımlanmasında rol oynayan ölçütleri Shoemaker'ın düşüncesi doğrultusunda yeniden değerlendirmeyi hedeflemektedir. Özellikle zihinsel ve fiziksel nitelikler arasındaki nedensel bağlantılar, niteliklerin ontolojik statüsü ve kimliğin zamansal boyutu analiz edilerek, nedensellik-özdeşlik ilişkisi metafiziksel açıdan tartışılacaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışma, Shoemaker'ın yaklaşımını yalnızca klasik metafizik anlayışın tekrarı olarak değil, çağdaş felsefi tartışmalara katkı sağlayacak alternatif bir düşünsel çerçeve olarak konumlandırmayı hedeflemektedir. Sonuç olarak, çalışma hem kişisel kimlik hem de nitelikler metafiziği alanında yeni yorum olanakları sunmayı ve Shoemaker'ın analitik metafiziğinin çağdaş kimlik teorilerindeki işlevselliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Yöntem olarak, Shoemaker'ın metinsel analizine dayalı kavramsal çözümleme yaklaşımı benimsenmiştir. Bu çerçevede, kimlik ve özdeşlik sorunu nitelikler bağlamında ele alınmış; zihinsel ve fiziksel nitelikler arasındaki nedensel ilişkiler karşılaştırmalı biçimde tartışılmıştır. Niteliklerin ontolojik statüsü, süregiden özellikler mi

* Bu makale Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde, Prof. Dr. İsmail ÇETİN danışmanlığında devam eden ve görüşleri doktora tezimize kaynak olan filozof Sydney SHOEMAKER'ın yazmış olduğu Identity, Cause, and Mind; Philosophical Essays kitabından üretilmiştir..

** Doktora Öğrencisi, Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Felsefesi Bilim Dalı.

e-mail: 712021005@ogr.uludag.edu.tr, **ORCID:** orcid.org/0000-0002-4200-120X

Atıf/Citation: Alniak Çömlek, Pınar. "Sydney Shoemaker'in İzinde Kimlik ve Nedensellik Arasında: Nitelikler Üzerinden Varlığın Felsefi Analizi". *BAiD* 22 (Aralık 2025), 1-25.

yoksa tekil olaylar mı oldukları sorusu üzerinden değerlendirilmiş; kimliğin zamansal boyutu, kalıcılık ve değişim dinamikleri ışığında incelenmiştir. Ayrıca çalışma, nedensellik ve özdeşlik arasındaki metafizik bağlantıyı irdeleyerek, İkiz Dünya düşünce deneyini bu tartışmalar için sınavıcı bir çerçeve olarak kullanmıştır. Elde edilen bulgular, Shoemaker'ın kimlik anlayışının nedensel roller aracılığıyla kişisel kimliği açıklamada işlevsel bir model sunduğunu; zihinsel ve fiziksel nitelikler arasındaki nedensel bağların kimliğin sürekliliğini anlamada kritik bir rol oynadığını; niteliklerin ontolojik statüsüne dair tartışmanın ise kimlik kavramını yeniden tanımlamada belirleyici olduğunu göstermektedir. Ayrıca kimliğin zamansal boyutunun, kalıcılık ve değişim gerilimi içinde açıklanabileceği; nedensellik-özdeşlik bağlantısının ise geleneksel metafizik yaklaşımlara alternatif bir perspektif sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın literatüre katkısı, kimlik ve nedensellik sorununu yalnızca klasik metafizik tartışmaların tekrarı olmaktan çıkarıp, analitik felsefenin güncel yöntemleriyle bütünleştirmesidir. Bu yönüyle çalışma, hem kişisel kimlik hem de nitelikler metafiziği alanında yeni yorum olanakları sunmakta; ayrıca Shoemaker'ın düşüncesinin çağdaş felsefi kimlik tartışmalarında yeniden konumlandırılmasına katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, Shoemaker'ın yaklaşımı, varlık, özellik ve kimlik arasındaki üçlü bağı açıklamada bütüncül bir zemin oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Felsefesi, Zihin Felsefesi, Shoemaker, Kimlik, Özdeşlik, Nitelikler, Nedensellik, Ontoloji.

In the Wake of Sydney Shoemaker: a Philosophical Inquiry into Being, Identity, and Causality Through Properties

Abstract

This study examines the philosophical relationship between identity, properties, and causality on the basis of Sydney Shoemaker's essay "Identity, Properties, and Causality" included in his work *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*. The central problem of the study concerns the criteria by which personal identity can be preserved, and how the connection between properties and causality plays a role in determining such criteria.

The primary aim of this work is to investigate, within the framework of Shoemaker's essay, the relation among identity, properties, and causality from the perspective of analytic metaphysics in a systematic manner. The study seeks to re-evaluate the criteria involved in the preservation and definition of personal identity in light of Shoemaker's thought. In particular, it analyzes the causal connections between mental and physical properties, the ontological status of properties, and the temporal dimension of identity, thereby discussing the causality–identity relation in its metaphysical aspect. In this respect, the study does not merely regard Shoemaker's approach as a reiteration of classical metaphysical views, but rather aims to position it as an alternative conceptual framework that contributes to contemporary philosophical debates. Consequently, the research intends to provide new interpretative possibilities in both the domain of personal identity and the metaphysics of properties, while also revealing the functionality of Shoemaker's analytic metaphysics within contemporary theories of identity.

Methodologically, the study adopts a conceptual analysis approach based on a textual reading of Shoemaker. Within this framework, the problem of identity and individuation is examined in relation to properties; the causal relations between mental and physical properties are comparatively discussed. The ontological status of properties is evaluated through the question of whether they are enduring universals or particularized events, while the temporal dimension of identity is explored in the light of the dynamics of persistence and change. Furthermore, the study addresses the metaphysical connection between causality and identity, employing the Twin Earth thought experiment as a testing ground for these discussions.

The findings demonstrate that Shoemaker's account of identity offers a functional model for explaining personal identity through causal roles; that the causal ties between mental and physical properties play a critical role in understanding the continuity of identity; and that the debate on the ontological status of properties proves decisive in redefining the concept of identity. Moreover, it is concluded that the temporal

dimension of identity can be explicated through the tension between persistence and change, while the causality–identity connection offers an alternative perspective to traditional metaphysical approaches.

The study's contribution to the literature lies in disentangling the issue of identity and causality from being a mere repetition of classical metaphysical debates and integrating it with the contemporary methods of analytic philosophy. In this respect, the research not only provides new interpretative possibilities in the field of personal identity and the metaphysics of properties but also contributes to the repositioning of Shoemaker's thought within contemporary philosophical discussions of identity.

In conclusion, Shoemaker's approach establishes a comprehensive framework for elucidating the triadic relation between being, property, and identity.

Keywords: Philosophy of Religion, Philosophy of Mind, Shoemaker, Identity, Sameness, Properties, Causality, Ontology.

1. Giriş ve Problem/Metodoloji Bağlantısı

Klasik ve çağdaş metafizik tartışmaların merkezinde, bir varlığın kimliğini neyin belirlediği ve bu kimliğin zaman içerisinde nasıl sürdürülebileceği soruları yer almaktadır. Bu bağlamda, kişisel kimlik sorunları, yalnızca bir varlığın sürekliliğini açıklamakla kalmaz, aynı zamanda zihinsel ve fiziksel niteliklerin varlık üzerindeki etkilerini de sorgular. Sydney Shoemaker (2022), *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays* adlı eserinde, "Identity, Properties, and Causality" başlıklı makalesi aracılığıyla bu tartışmalara analitik metafizik perspektifinden önemli katkılarda bulunmaktadır. Shoemaker'ın yaklaşımı, kimlik ve özdeşlik sorunlarını yalnızca soyut bir metafizik mesele olarak ele almak yerine, nitelikler ve bunların nedensel ilişkileri üzerinden somut bir çerçevede değerlendirmeyi mümkün kılar.

Shoemaker'a göre, bir varlığın kimliğini anlamak, zihinsel ve fiziksel niteliklerin etkileşimini ve bu niteliklerin zaman içerisindeki sürekliliğini dikkate almayı gerektirir. Bu yaklaşım, klasik metafizik literatürde sıkça tartışılan kalıcılık ve değişim sorunlarına alternatif bir çözüm sunarken, aynı zamanda nedensel ilişkilerin kimliğin açıklanmasında oynadığı belirleyici rolü vurgular. Makale, özellikle niteliklerin ontolojik statüsü, kimliğin zamansal boyutu ve nedensellik-özdeşlik bağlantısı üzerinde yoğunlaşarak, çağdaş metafizik tartışmalara yeni bir düşünsel güzergâh önerir.

Çalışmanın temel problemi, kişisel kimliğin hangi ölçütler üzerinden korunabileceği ve nitelikler ile nedensellik arasındaki bağın bu ölçütlerin belirlenmesinde nasıl bir rol oynadığıdır. Bu bağlamda amaç, Shoemaker'ın analitik metafizik perspektifinden hareketle kimlik ve özdeşlik sorununu yeniden yorumlamak ve çağdaş tartışmalara alternatif bir bakış açısı kazandırmaktır.

Yöntem olarak, çalışma Shoemaker'ın metinsel analizine dayalı kavramsal çözümleme yaklaşımını benimsemektedir. Kimlik ve özdeşlik sorunu nitelikler bağlamında ele alınmış; zihinsel ve fiziksel nitelikler arasındaki nedensel ilişkiler karşılaştırmalı biçimde tartışılmıştır. Niteliklerin ontolojik statüsü, süregiden özellikler mi yoksa tekil olaylar mı oldukları sorusu üzerinden değerlendirilmiş; kimliğin zamansal boyutu, kalıcılık ve değişim dinamikleri ışığında incelenmiştir. Ayrıca çalışma, nedensellik ve özdeşlik arasındaki metafizik bağlantıyı irdeleyerek, İkiz Dünya düşünce deneyini bu tartışmalar için sınavı bir çerçeve olarak kullanmaktadır.

Shoemaker, çağdaş analitik felsefenin önde gelen düşünürlerinden biri olarak özellikle zihin felsefesi, metafizik ve kişisel kimlik alanlarında çalışmalar yapmıştır. Shoemaker, zihinsel niteliklerin ve inançların fiziksel dünyadaki karşılıkları, özdeşlik ve nedensellik ilişkileri üzerine odaklanarak, zihnin doğası ve kişisel kimliğin sürekliliği konularına analitik bir perspektif kazandırmıştır. Çağdaş felsefede, özellikle kişisel kimlik teorileri ve zihinsel niteliklerin metafiziksel statüsü konularında Shoemaker'ın katkıları büyük önem taşır; zira klasik metafizik tartışmalarını çağdaş analitik yöntemlerle bütünleştirerek yeni bir çerçeve sunmuştur. Din felsefesi açısından, Shoemaker'ın çalışmaları özellikle ölüm sonrası yaşam, ruh ve kimlik meselelerine dair metafiziksel soruların tartışılmasında referans noktası oluşturur ve bu bağlamda, kişisel kimliğin sürekliliğini açıklamada nedensellik ve özdeşlik kavramlarını belirleyici ölçütler olarak ön plana çıkarmıştır. Shoemaker'ın analitik yaklaşımı, çağdaş felsefi tartışmalarda kimlik ve zihin felsefesine dair hem teorik hem de uygulamalı perspektifler sunmaktadır.

2. Kimlik ve Özdeşlik Sorunu: Nitelikler Üzerinden Bir Yaklaşım

Kimlik ve özdeşlik sorunu, felsefi düşüncenin en temel meselelerinden biri olup, bir varlığın kendisi olarak kalmaya devam etmesini mümkün kılan unsurun ne olduğu sorusuyla ilgilidir. Bu bağlamda Sydney Shoemaker, özdeşliğin yalnızca dışsal göstergeler ya da biyolojik devamlılık üzerinden değil, bireyin taşıdığı niteliklerin ontolojik ve nedensel yapısı üzerinden anlaşılması gerektiğini ileri sürmektedir.

Shoemaker'ın nedensel sürekliliğe dayalı kimlik anlayışı ile Harold W. Noonan'ın (1942) zamansal süreklilik temelli kimlik ilişkisi birlikte değerlendirildiğinde,

kişisel kimliğin sadece varlıksal değil, yapısal ve ilişkisel bir fenomen olduğu ortaya çıkar.¹

Noonan'ın çalışmaları, Shoemaker'ın analitik metafizik yaklaşımını tamamlayıcı nitelikte olup, özdeşlik ve kimlik tartışmalarında nedensellik temelli açıklamaları ön plana çıkarmaktadır. Noonan, zihinsel ve fiziksel nitelikler arasındaki nedensel ilişkilerin yalnızca kişisel kimliğin sürekliliğini anlamada değil, aynı zamanda kimliğin ontolojik statüsünün belirlenmesinde de kritik bir rol oynadığını vurgular. Ona göre, bir varlığın kimliğini açıklamak, yalnızca özelliklerin gözlemlenmesiyle değil, bu özellikler arasındaki nedensel bağlantıların sistematik analiziyle mümkündür. Bu bağlamda Noonan'ın çalışmaları, Shoemaker'ın kimlik ve nitelikler üzerine geliştirdiği teorik çerçeveyi genişleterek, çağdaş felsefi tartışmalara hem metodolojik hem de kavramsal olarak zenginlik kazandırmaktadır.

Shoemaker'a göre bir varlığın kimliğini sürdürmesi, onun belirli nitelikleri taşımaya devam etmesiyle ilişkilidir. Ancak bu niteliklerin sabit mi yoksa değişebilir mi olduğu meselesi, özdeşliğin metafiziksel zemini açısından kritik bir öneme sahiptir. Nitelikler, yalnızca nesneye yüklenen etiketler değil, o nesnenin nedensel rolünü belirleyen gerçekliklerdir. Bu bağlamda, Shoemaker'ın yaklaşımı, kimliği bir *nitelik-topluluğu* veya *nedensel yapı* olarak görme eğilimindedir². Bu yaklaşım, özdeşlik probleminin yalnızca mantıksal ya da kavramsal bir sorun olmadığını, aynı zamanda metafiziksel bir içeriğe sahip olduğunu gösterir. Shoemaker'ın felsefesi, Locke'çu hafıza teorilerinden ya da Reid'in eleştirilerinden farklı olarak, özdeşliğin temeline zihinsel ya da deneyimsel süreklilikten ziyade, belirli niteliklerin devamlılığını yerleştirir.³ Bu anlamda, özdeşlik sorunu, "aynı birey olma" durumunun, zamansal bir süreklilik

¹ Noonan, *Harold W. Personal Identity*, (London: Routledge, 2003), 45-47. (özellikle **mantık, zihin felsefesi ve metafizik** alanlarında çalışmalar yapmış bir filozoftur. Noonan, özellikle **zihinsel niteliklerin nedensel rollerini ve kimlik ile özdeşlik sorunlarını** ele alarak analitik felsefenin klasik metafizik tartışmalarına katkı sağlamıştır. Ona göre, zihinsel ve fiziksel özellikler arasındaki nedensel bağlantılar, kişisel kimliğin sürekliliğinin ve tanımlanabilirliğinin anlaşılmasında kritik bir rol oynamaktadır.)

² Sydney Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, (Cambridge University Press, 2003), 220.

³ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 225-226.

içinde niteliklerin korunması ya da yeniden düzenlenmesiyle ilişkili bir süreç olarak ele alınır.

D.M.A. Armstrong (1923-2014) 'Type Identity Theory' ismini verdiği yaklaşımında kimlik sorunu ve özdeşlik teoremine zihinsel durumlar ile bireyin durumları özdeştir açıklamasını savunur.⁴ Shoemaker'da benzer şekilde zihinsel ve fiziksel nitelikler arasındaki nedensel ilişkilerin kimliğin açıklanmasında kritik olduğunu vurgular. Her iki yaklaşım da zihinsel özellikleri fiziksel dünyadan bağımsız bir varlık olarak değil, nedensel ve ontolojik bir bağlamda değerlendirir.

Armstrong ve Shoemaker, her ikisi de analitik felsefe geleneğine dayanır ve kimlik ile özdeşlik sorunlarını mantıksal ve kavramsal çözümlemelerle ele alıp, zihinsel ve fiziksel nitelikleri ayrı ontolojik kategoriler olarak değil, birbiriyle ilişkili ve açıklayıcı bir şekilde inceler. Armstrong'un Type Identity Theory'si tip (type) özdeşlik üzerine kuruludur; yani her zihinsel tür, belirli bir fiziksel türle özdeştir. Bu yaklaşım, kimliği daha çok tip-özdeşlik bağlamında kesin ve kategorik bir biçimde açıklar. Shoemaker ise daha çok nedensel roller ve bireysel nitelikler üzerinde durur; kimlik ve özdeşlik, bireysel olaylar ve niteliklerin nedensel etkileşimleri bağlamında açıklanır. Yani Shoemaker, tip-özdeşlik yerine rol-temelli ve bireysel nitelik odaklı bir model sunar. Shoemaker'ın nitelik anlayışı, sadece bireyin sahip olduğu özellikleri değil, bu özelliklerin taşıdığı nedensel rolleri de içerir. Bu nedenle bir bireyin kimliğini belirleyen şey, sadece "şu an" taşıdığı nitelikler değil, bu niteliklerin geçmişte ve gelecekte üstlendiği fonksiyonlardır. Örneğin, bireyin belirli bir hafızaya sahip olması değil, bu hafızanın davranışsal olarak nedensel etkiler üretmesi, kimliğin sürdürülmesinde esas olandır.⁵ Böyle bir model, özdeşliğin sabit bir öz üzerinden açıklanamayacağını, aksine niteliklerin birbirine bağlı, dinamik bir ağ

⁴ Armstrong, D. M. A, *Materialist Theory of the Mind*, (London: Routledge & Kegan Paul, 1968). (Çağdaş analitik felsefenin önde gelen metafizikçilerinden ve felsefi bilim kuramcılarından biridir. Armstrong, özellikle nedensellik, özdeşlik, zihin felsefesi ve olgusal metafizik alanlarında önemli katkılar yapmıştır. Ona göre, dünya maddi ve gözlemlenebilir olgularla açıklanabilir; zihinsel olaylar dahi nedensel ilişkiler bağlamında fiziksel süreçlerle ilişkilidir. Armstrong, nedensellik temelli metafizik anlayışını savunarak, olaylar ve özellikler arasındaki nedensel bağlantıların varlık ve kimliğin açıklanmasında belirleyici olduğunu ileri sürmüştür. Bu yaklaşımı, hem metafizik hem de zihin felsefesi tartışmalarında temel referans noktalarından biri olmuştur.)

⁵ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 230-231.

oluşturduğunu ileri sürer. Bu nedenle Shoemaker'ın yaklaşımı, kimliği bir öz değil, bir ilişkiler ve roller ağı olarak yeniden tanımlar. Bu bağlamda kimlik, özne ile onun nitelikleri arasında sabit bir bağ değil, niteliklerin oluşturduğu sürekli bir yapılanma sürecidir.⁶ Shoemaker'ın "Nitelikler üzerinden özdeşlik" anlayışı, özdeşlik sorununa hem metafiziksel bir derinlik hem de kavramsal bir açıklık kazandırır. Kimlik, bu modelde, yalnızca "Aynı kalmak" değil, belirli nedensel ve niteliksel ilişkilerin sürekliliği ile şekillenen bir yapı halini alır.

3. Zihinsel Nitelikler ile Fiziksel Nitelikler Arasındaki Nedensel İlişki

Zihinsel niteliklerin fiziksel dünyadaki nedensel ilişkiler ağına nasıl dahil olduğu, çağdaş zihin felsefesinin temel meselelerinden biridir. Shoemaker, bu sorunu çözmeye yönelik çabalarında, zihinsel nitelikleri yalnızca epifenomenal unsurlar olarak değil, fiziksel süreçlerle nedensel olarak iç içe geçmiş varlık kipleri olarak değerlendirmektedir. Ona göre, zihinsel nitelikler, belirli fiziksel niteliklerle nedensel olarak ilişkili ve onlara indirgenemeyen, ama açıklanabilir bir yapıya sahiptir.⁷ Shoemaker, zihinsel niteliklerin, belirli fiziksel durumların nedensel rolleri üzerinden tanımlanabileceğini öne sürer. Bu yaklaşım, nedensel rol fonksiyonalizmi olarak adlandırılır. Bu modele göre, bir zihinsel durumun doğasını anlamak için onun hangi fiziksel durumla özdeş olduğunu değil, hangi nedensel rolü oynadığını belirlemek gerekir.⁸ Örneğin, "ağrı" hissi, belirli bir sinirsel durumla özdeş olabilir, fakat onu ağrı yapan şey, onun belirli tepkilere (örneğin kaçınma davranışı) neden olma kapasitesidir.

Zihinsel niteliklerin nedensel gücü bu bağlamda önem kazanır. Shoemaker'ın amacı, zihinsel durumları fiziksel sistemin nedensel yapısına entegre ederek, zihin-beden problemi bağlamında çift yönlü bir açıklama geliştirmektir. Yani zihinsel olan ne sadece fizikselin bir sonucu olarak pasiftir ne de fiziksel süreçlerden tamamen bağımsızdır. Aksine, zihinsel nitelikler, fiziksel sistemlerin belirli organizasyon biçimleri içinde ortaya çıkan, nedensel olarak etkili özelliklerdir.⁹

Jaegwon Kim (1934-2019) "Mental causation" (Zihinsel nedensellik) sorununu merkeze alır. Fiziksel dünyanın nedensel kapalı olduğu (Causal Closure Of The

⁶ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 235.

⁷ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 236.

⁸ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 238.

⁹ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 240–241.

Physical) ilkesine bağlı kalarak, zihinsel olayların da bu düzlemde etkin olabilmesini sağlayacak bir açıklama arar.¹⁰

Jaegwon Kim'in **Mental Causation** yaklaşımı, zihinsel durumların nedensel etkinliklerini ve fiziksel süreçlerle ilişkisini ayrıntılı bir biçimde ele alır. Kim'e göre, zihinsel durumların fiziksel olaylar üzerindeki etkilerini anlamak, bu durumların **supervenience** ilkesine ve nedensel rollerine bakmayı gerektirir. Supervenience ilkesi, zihinsel özelliklerin fiziksel özellikler üzerinde **bağımlı olduğunu**, yani zihinsel durumlarda bir değişiklik olduğunda mutlaka fiziksel temelde de bir değişiklik olması gerektiğini öne sürer. Bu bağlamda zihinsel durumlar, yalnızca kendi başlarına değil, fiziksel süreçler üzerindeki nedensel etkileri aracılığıyla anlaşılabilir. Shoemaker'ın yaklaşımı da benzer şekilde, zihinsel ve fiziksel nitelikler arasındaki nedensel ilişkilerin, kişisel kimliğin ve özdeşliğin açıklanmasında merkezi bir rol oynadığını savunur. Her iki düşünür de, kimlik ve özdeşlik sorunlarını ele alırken zihinsel durumların nedensel işlevine vurgu yapmaktadır.

Bununla birlikte, Shoemaker kimliğin sürekliliğini ve özdeşliğini **bireysel nitelikler ve bu niteliklerin nedensel rolleri** üzerinden açıklar; bir zihinsel durumun fiziksel karşılığı, bu rollerin yerine getirilmesiyle anlaşılır. Kim ise, mental causation yaklaşımıyla zihinsel durumların fiziksel süreçleri etkileyebilmesini **indirgemeci bir nedensellik çerçevesinde** değerlendirir. Bu açıdan Kim'in çalışmaları, Shoemaker'ın nedensel rol-temelli kimlik anlayışını, zihinsel olayların fiziksel nedensellik boyutuyla tamamlayıcı nitelikte bir perspektifle zenginleştirir.

Shoemaker ve Kim'in yaklaşımları, zihinsel durumların **nedensel ilişkiler ve supervenience ilkesi** üzerinden anlaşılmasının hem kimlik hem de özdeşlik tartışmalarında belirleyici olduğunu ortaya koyar. Shoemaker'ın bireysel nitelik odaklı açıklamaları ile Kim'in indirgemeci nedensel çerçevesi birbirini

¹⁰ Kim, Jaegwon, *Mind in a Physical World: An Essay on the Mind-Body Problem and Mental Causation*, (Cambridge, MA: MIT Press, 1998). (Çağdaş analitik felsefenin önde gelen zihin filozoflarından biridir ve özellikle zihin felsefesi, nedensellik, kimlik ve mental durumların metafiziği alanlarında çalışmalar yapmıştır. Zihinsel durumların fiziksel durumlarla nedensel ve ontolojik ilişkisi üzerine yoğunlaşmış; zihinsel olayların açıklanmasında nedensel açıklama ve supervenience (bağımlılık/üstlenim) ilkesinin önemini vurgulamıştır)

tamamlayarak, çağdaş zihin felsefesi ve metafizik literatüründe kimlik ve nedensellik ilişkisini daha bütüncül bir biçimde kavramayı mümkün kılar.

Shoemaker, zihinsel nedenselliği reddetmeden fizikselcilik içinde kalabilmeyi amaçlayan bir çözüm olarak değerlendirilebilir. Özellikle zihinsel niteliklerin nedensel etkinliğini savunması, Donald Davidson'ın (2003) anomalous monism'inden¹¹ ya da epifenomenalist modellerden ayrılmasını sağlar. Davidson'ın anomalous monismi, zihinsel olayların fiziksel olaylarla özdeş olduğunu, ancak zihinsel olayları yöneten katı yasaların bulunmadığını savunur. Buna göre, her zihinsel olay aynı zamanda bir fiziksel olaydır; fakat zihinsel nitelikler, fiziksel bilimlerin nomolojik yapısına indirgenemez. Buna karşılık epifenomenalist modeller, zihinsel olayların yalnızca fiziksel süreçlerin yan ürünü (epifenomen) olduğunu ve gerçek nedensel etkiye sahip olmadıklarını öne sürer. Shoemaker ise bu iki yaklaşımdan ayrılır; çünkü ona göre zihinsel nitelikler yalnızca fiziksel süreçlere indirgenemez yan ürünler değildir, aynı zamanda nedensel roller aracılığıyla kimliğin sürekliliğinde etkin bir işlev üstlenirler. Başka bir deyişle, Shoemaker zihinsel niteliklerin nedensel kapasitesini ve kimlik problemindeki belirleyici rolünü vurgulayarak Davidson'un katı yasalara bağlanmayan monizmini de, epifenomenalistlerin nedensel etkisizliğe dayalı görüşünü de aşan bir metafizik model geliştirmektedir. Shoemaker'a göre, zihinsel nitelikler nedensel zincirde birer "neden" olabildikleri ölçüde gerçek ve işlevseldirler. Buradan hareketle, zihinsel niteliklerin fiziksel sistemdeki yerleri, onların yalnızca taşıyıcı fizikaliteye değil, nedensel işlevlerine de bağlıdır. Aynı zihinsel niteliği taşıyan farklı bireyler, onu farklı fiziksel temel üzerinde deneyimleyebilir; bu, zihinsel niteliklerin sabit bir fiziksel karşılığı değil, sabit bir nedensel rolü olduğunu gösterir. Böylece Shoemaker, zihin-beden problemini indirgemeci olmayan bir fizikselci perspektiften yeniden düşünmeyi önerir.

¹¹ Donald, Davidson, *Mental Events. Essays on Actions and Events*. (Oxford: Clarendon Press, 1980). (20. yüzyılın önde gelen analitik filozoflarından biridir. Özellikle dil felsefesi, zihin felsefesi ve eylem teorisi alanlarında derin katkılar sunmuştur. Genel felsefi görüşü, anlam, inanç ve eylemi bütüncül ve tutarlı bir çerçevede açıklamayı amaçlayan holistik bir yaklaşım üzerine kuruludur. Zihin felsefesi açısından önemi ise, geliştirdiği anomalous monism doktriniyle ortaya çıkar; Davidson, zihinsel olayların fiziksel olaylarla özdeş olduğunu kabul eder, ancak zihinsel açıklamaların katı deterministik yasalara indirgenemeyeceğini savunur. Böylece hem zihinsel olanın fiziksel temellere bağlılığını hem de zihinsel kavramların özerkliğini bir arada korumaya çalışır)

Sonuç olarak, zihinsel nitelikler ile fiziksel nitelikler arasındaki ilişki, Shoemaker'ın sisteminde ne saf bir özdeşlik ne de radikal bir ayrılıktır. Aksine bu ilişki, karşılıklı nedensellik ve işlevsel birliktelik temelinde tanımlanır. Bu da zihinsel nitelikleri, fiziksel dünya içinde anlamlı ve etkili unsurlar olarak konumlandırır.

4. Niteliklerin Ontolojisi: Süregiden Özellikler mi? Tekil Olaylar mı?

Felsefi tartışmalarda niteliklerin ontolojik statüsü, özellikle zihinsel niteliklerin doğası söz konusu olduğunda belirleyici bir role sahiptir. Bu bağlamda, niteliklerin tekil olaylar (occurrent) mı yoksa süregiden eğilimler (dispositional) mı olduğu sorusu, hem metafizik hem de zihin felsefesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu bölümde, niteliklerin genel kavramsal çerçevesi, klasik filozoflar arasındaki tartışmalar ve Shoemaker'ın bu tartışmalara getirdiği özgün yaklaşım ele alınacaktır. Ayrıca, niteliklerin zamansal süreklilik, yapısal ve işlevsel eğilimler, dispositional unsurlar ve nedensel kapasiteler bağlamında nasıl kavramsallaştırıldığı incelenecek ve İslam filozoflarının benzer katkılarına kısaca değinilecektir.

Niteliklerin ontolojik statüsü, özellikle zihinsel niteliklerin açıklanmasında temel belirleyicidir. Klasik metafizik tartışmalarda nitelikler, çoğunlukla tekil olaylar veya süregiden eğilimler olarak sınıflandırılmıştır. Tekil olay yaklaşımı, bir nitelik veya özellik varlığını yalnızca o an tezahür ettiği durumla ilişkilendirir. Buna karşılık, süregiden özellik yaklaşımı, bir nitelik veya özellik için zamansal süreklilik ve nedensel kapasite kavramlarını ön plana çıkarır.¹² Zamansal süreklilik, bir özelliğin zaman içinde varlığını sürdürebilme kapasitesini; nedensel kapasite ise belirli koşullar altında belirli etkiler yaratma potansiyelini ifade eder. Örneğin, bir nesnenin kırılabilirlik özelliği, sadece düşme anında tezahür eden bir durum değil, aynı zamanda düşme koşulları oluştuğunda kırılma eğilimini içerir.

Shoemaker'a göre nitelikler, belirli nesnelerde zaman içinde devam eden yapısal ve işlevsel eğilimler olarak anlaşılmalıdır.¹³

Yapısal eğilimler, nesnenin içyapısının ve bileşenlerinin düzenine bağlı olarak belirli davranış biçimlerini ortaya koymasını ifade ederken, işlevsel eğilimler

¹² Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 115-118.

¹³ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 119-120.

nesnenin çevresiyle etkileşime girme biçimini belirler. Örneğin, bir metalin atom yapısı onun elektriksel iletkenliğini belirlerken, elektrik devresindeki bir bileşenin akımı yönlendirme kapasitesi onun işlevsel eğilimini gösterir. Bu bağlamda, bir kişinin “ağır olmak” niteliği, yalnızca ağır deneyiminin yaşandığı anı değil, bu deneyimi mümkün kılan yapısal ve işlevsel bütünlüğü de kapsar.

Shoemaker, nitelikleri yalnızca occurrent unsurlar olarak değil, aynı zamanda dispositional (yatkinlik ifade eden) unsurlar olarak görür.¹⁴ Dispositional unsurlar, bir nesnenin belirli koşullar altında belirli etkiler yaratma eğilimlerini ifade eder ve bu, zihinsel ve fiziksel niteliklerin potansiyel davranışlarını ve tepkilerini anlamada belirleyici bir rol oynar. Bu yaklaşım, niteliklerin ontolojik statüsünü, onların zamansal süreklilik ve nedensel kapasiteleri temelinde yeniden tanımlar.

Shoemaker’ın yaklaşımı, zihinsel niteliklerin süreç, eğilim ve nedensel kapasite çerçevesinde anlaşılmasını öngörür.¹⁵ Burada süreç, bir nesnenin zaman içinde geçirdiği değişim ve dönüşüm; eğilim, belirli koşullar altında etkiler yaratma potansiyeli; nedensel kapasite ise bu etkileri oluşturabilme yeteneği anlamına gelir. Bu üç kavram, bir nesnenin davranışlarını ve tepkilerini anlamada birbirini tamamlayan unsurlar olarak işlev görür. Bu bakış açısı, zihinsel deneyimin yalnızca “bir anlık olay” değil, aynı zamanda bir “işlevsellik biçimi” olduğunu ortaya koyar.

İslam felsefesi bağlamında, özellikle İbn Sina (Avicenna) (980-1037) (Felsefe, tıp ve metafizik alanlarında İslam düşüncesinin en etkili isimlerinden biridir. Varlık ve öz kavramları üzerine geliştirdiği teoriler, niteliklerin zamansal sürekliliği ve varlıkla ilişkisi bağlamında Shoemaker’ın düşüncesiyle paralellik göstermektedir) ve Mulla Sadra (**Sadr al-Din al-Shirazi**) (1571-1640)) niteliklerin doğası ve varlıkla ilişkisi üzerine benzer perspektifler geliştirmiştir.

İbn Sina, varlıkların özleri ile varlıklarının ayrı olduğunu vurgulayarak niteliklerin zamansal sürekliliğini tartışmıştır. Mulla Sadra ise “Substantial Motion” teorisiyle varlıkların özlerrinin sürekli bir değişim ve dönüşüm içinde olduğunu

¹⁴ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 122-123.

¹⁵ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 125-127.

ileri sürmüş, bu yaklaşım yapısal ve işlevsel eğilimlerin felsefi bir temele oturtulmasına katkı sağlamıştır.¹⁶

Bu çalışmalar, Shoemaker'ın analitik metafizik perspektifiyle paralellik göstererek, niteliklerin nedensel kapasite ve süreklilik temelinde anlaşılmasını destekler. İbn Sînâ'nın öz (mahiyet) ile varlık (vücûd) ayrımı, niteliklerin öz düzeyinde sürekliliğini temellendirirken, Molla Sadrâ'nın "substantial motion" (el-hareketü'l-cevheriyye) teorisi, özerin dahi kesintisiz bir değişim ve dönüşüm içinde olduğunu vurgular. Bu iki yaklaşım, farklı yönlerden de olsa, niteliklerin zaman boyunca "nedensel kapasiteler" üzerinden anlaşılabilirliğini gösterir. Çünkü bir niteliğin anlamı, yalnızca soyut bir mahiyet olmaktan ziyade, onun bireysel varoluşta nasıl etkinleştiğiyle ilgilidir.

Örneğin, "insan akıl sahibidir" önermesini ele alalım. İbn Sînâ açısından bu nitelik, insan mahiyetinin özel bir parçasıdır ve zamandan bağımsız olarak korunur. Molla Sadrâ'ya göre ise bu akıl niteliği, bireyin varoluşuyla birlikte sürekli bir değişim içindedir; bilgi birikimi, tecrübe ve zihinsel gelişim ile bu nitelik her an yeni bir biçimde tezahür eder. Shoemaker'ın analitik metafiziğinde de benzer biçimde, nitelikler yalnızca statik özellikler olarak değil, nedensel rollerle tanımlanan dinamik kapasiteler olarak anlaşılır. Yani "akıl sahibi olmak" niteliği, yalnızca bir tanımlama değil, nedensel işlevleri aracılığıyla sürekliliği taşıyan bir özelliktir: düşünmek, karar almak, öğrenmek, hatırlamak gibi işlevler kimliğin devamlılığını oluşturur.

Dolayısıyla İbn Sînâ'nın süreklilik vurgusu ile Molla Sadrâ'nın dönüşüm anlayışı, Shoemaker'ın nitelikleri nedensel roller üzerinden kavrayışıyla birleştiğinde, niteliklerin hem zamansal olarak korunan hem de bireysel varoluşta sürekli etkinleşen dinamik yapılar olduğunu ortaya koyar. Bu da niteliklerin metafiziksel statüsünü yalnızca mahiyet düzeyinde değil, aynı zamanda nedensel kapasite ve süreklilik temelinde anlamamızı destekler.

Sonuç olarak, Shoemaker'ın nitelikler anlayışı, onları süreç, eğilim ve nedensel kapasite olarak kavramsallaştırarak hem zihinsel hem de fiziksel niteliklerin dünyada nasıl var olduklarını anlamada güçlü bir felsefi temel sunar. Bu yaklaşım, nitelikleri yalnızca izole fenomenler olarak değil, nedensel ilişkiler ağı

¹⁶ İbn Sina, *Metafizik*, 210, Mulla Sadra, *Al-Hikma al-Muta'aliya fi-l-Asfar al-'Aqliyya al-Arba'a*, 45-50.

içinde sürekli işlev gören yapılar olarak görmeyi mümkün kılar ve çağdaş metafizik ile zihin felsefesi tartışmalarına önemli katkılar sağlar.

5. Kimliğin Zamansal Boyutu: Kalıcılık ve Değişim

Kimlik kavramı, felsefi açıdan yalnızca belirli bir an veya kesit üzerinden anlaşılabilir bir olgu değildir; aksine, zamana yayılan bir süreç içinde değerlendirildiğinde anlam kazanır. Bu nedenle kimlik, yalnızca "şu an kim olduğumuz" sorusuyla sınırlı kalmayan, "geçmişte kim olduğumuz" ve "gelecekte kim olacağımız" gibi soruları da kapsayan bir süreklilik fikrine dayanır. Bu bağlamda kişisel kimlik ve nesne kimliği, süreklilik ve değişim dinamikleri çerçevesinde ele alınmalıdır. Bu bölümde, kimliğin zamansal boyutu, Shoemaker'ın yaklaşımı temel alınarak incelenecek; psikolojik ve nedensel süreklilik, yapısal bağlılık ve zamansal parçacıklar gibi kavramlar felsefi açıdan açıklanacaktır. Ayrıca, bu tartışmalarla paralel biçimde İslam filozoflarının kimlik ve süreklilik anlayışına dair yaklaşımlar da ele alınacaktır. Shoemaker'ın bu konudaki katkısı, kimliği zamansal bir kalıcılık ilişkisi içerisinde yeniden tanımlamak yönünde olmuştur.¹⁷ Shoemaker'a göre, kimlik değişime rağmen korunabilen bir sürekliliğe ihtiyaç duyar. Bu yaklaşım, bir öznenin veya nesnenin zaman içinde bazı niteliklerinin değişmesini, kimliğin kaybolması olarak görmez. Önemli olan, değişime rağmen korunan nedensel yapı ve özsel niteliklerin sürekliliğidir. Burada nedensel yapı, bir bireyin veya nesnenin kimliğini belirleyen ve değişimlere rağmen korunan, nitelikler arasındaki sistematik ilişkileri ifade eder. Zamansal süreklilik ve nedensel bağlantılar, bir varlığın özelliklerinin yalnızca tek bir anda değil, zaman içinde birbirine bağlı olarak devam etmesini ve kimliğin korunmasını sağlayan ilişkileri ifade eder.¹⁸ Bu noktada, özdeşlik (identity) ve eşitlik (equality) kavramları arasındaki fark belirleyici olur: Aynı niteliklere sahip olmak, özdeş olmak için yeterli değildir; özdeşlik, zamansal sürekliliği ve bireysel geçmişle ilişkiyi içerir. Shoemaker'ın yaklaşımıyla paralellik gösteren İslam filozoflarından biri İbn Rüşd (1126–1198)'dür. İbn Rüşd, insanın kimliğini akıl ve ruh arasındaki süreklilik üzerinden tanımlar. Ona göre, akıl bireyin düşünsel sürekliliğini sağlar ve kimlik, aklın sürekli faaliyetleriyle korunur.¹⁹ Shoemaker, bu süreklilik anlayışını desteklemek amacıyla "zamansal parçacılık" (temporal parts) kavramına başvurmadan bir

¹⁷ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 257.

¹⁸ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 135-136.

¹⁹ İbn Rüşd, *Fasl al-Maqal fi-l-Nafs wa-l-Aql*, 58-63.

kimlik modeli geliştirmeye çalışır. Yani ona göre, bireyler zaman içinde farklı "versiyonlara" ayrılmazlar; bunun yerine, belirli bir varlığın zamana yayılan birliğinden söz etmek mümkündür. Bu yaklaşım, bireylerin tekil ve kesintisiz bir özne olarak kalmasını mümkün kılar. Değişim bu bağlamda bir tehdit değil, kimliğin doğal bir boyutu olarak görülür.²⁰

Bu yaklaşım, Shoemaker'ın kimliğin korunmasında zamansal boyut ve nedensel sürekliliğe verdiği önemin altını çizer. Her iki düşünür de kimliği yalnızca statik özelliklerle değil, zamana yayılan bir süreç ve dinamik bağlar üzerinden açıklamaya çalışır. Ancak Shoemaker analitik metafizik ve nedensellik odaklı bir çerçeve kurarken, İbn Rüşd daha çok ruhsal ve zihinsel sürekliliğe vurgu yapar.

Benzer biçimde, Seyyid Muhammed Nâsiruddîn Tûsî (1201–1274), kimliği hem bireysel bilinç hem de toplumsal bağlam üzerinden ele alır ve kimliğin sürekliliği, hem bireysel hem toplumsal düzeyde korunur²¹

Bu düşünce sistemi, hem metafizik hem de epistemolojik anlamda kimliğe ilişkin daha esnek ama temelli bir yaklaşım sunar. Çünkü bu modelde, özdeşlik yalnızca mutlak benzerlikler üzerine değil, aynı zamanda nedensel süreklilik ve yapısal bağlılık gibi daha dinamik kriterlere dayanır. Böylece kimlik, zaman içinde değişebilir ama aynı birey olarak kalabilir; kalıcılık ve değişim bir arada var olabilir.²²

Shoemaker da kimliğin sürekliliğini bireyin nitelikleri ve nedensel yapısı üzerinden açıklar. Tûsî'nin yaklaşımı, Shoemaker'ın zamansal boyut ve nedensel süreklilik vurgusuyla örtüşür, ancak Tûsî toplumsal boyutu da işin içine katmasıyla farklılaşır.

Bu karşılaştırmalar, Shoemaker'ın zamansal kimlik anlayışının yalnızca Batı analitik metafizik geleneği içinde değil, İslam filozoflarının kimlik ve süreklilik üzerine geliştirdiği düşünsel çerçevelerle de paralellik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Kimlik, zaman içinde değişebilir, ancak hem bireysel hem de

²⁰ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 262–263.

²¹ Seyyid Muhammed Nâsiruddîn Tûsî, *Teşrihü'l-Afâk ve'l-Emfâk*, 45-50. (Pers kökenli bir İslam filozofu, matematikçi ve astronomdur. Tûsî'nin felsefi çalışmaları, İslam felsefesi, mantık, metafizik ve ahlak alanlarında yoğunlaşmıştır. Kimlik ve süreklilik konularını hem bireysel bilinç hem de toplumsal bağlam üzerinden ele alır. Varlıkların düzeni ve ontolojik sürekliliğe vurgu yaparak, bireylerin kimliğinin zaman içinde korunabileceğini savunur.)

²² Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 265.

nedensel süreklilik bağlamında korunabilir; böylece kalıcılık ve değişim bir arada var olabilir.

6. Nedensellik ve Özdeşlik: Metafiziksel Bir Bağlantı mı?

Kimlik ve özdeşlik sorunu, yalnızca nesnel benzerlik ya da nitelik tekrarı üzerinden açıklanamaz; çünkü bir varlığın özdeşliğini oluşturan şey, aynı zamanda onun nedensel tarihi ile de bağlantılıdır. Sydney Shoemaker, bu bağlamda özdeşlik ve nedensellik arasında doğrudan bir ilişki kurar. Ona göre, bir varlığı geçmişteki haliyle şimdi arasında özdeş kılan şey, nedensel bir sürekliliktir.²³

Shoemaker'ın yaklaşımında, nedensellik yalnızca olaylar arası ilişki olarak değil, kimliği kuran bir mekanizma olarak düşünülmelidir. Örneğin bir bireyin belleği, karakteri ve davranış biçimleri arasındaki devamlılık, onun zaman içerisindeki kimliğini korumasının temelidir. Bu süreklilik nedensel yapılarla örülmüştür ve özdeşliğin metafiziksel temelini oluşturur.

Shoemaker'ın bu düşüncesi, David Hume'un (1776) nedensellik anlayışından ayrılır. Hume'a göre nedensellik, yalnızca gözlemlenebilir ardışıklıkların alışkanlıkla bağlantılandırılmasıdır. Oysa Shoemaker için nedensellik, nesnelerin ve kişilerin özdeşliğini sağlayan bir "içsel bağ" rolündedir. Yani, bireyin geçmişte yaşadığı olaylar ile şu anki kimliği arasındaki bağ sadece psikolojik değil, aynı zamanda metafiziksel bir zorunluluk içerir.²⁴ Bu yaklaşım, metafizikte uzun süredir tartışılan "özdeşliğin açıklanabilirliği" sorusuna da bir yanıt sunar.

Willard Van Orman Quine, "On What There Is" adlı makalesinde metafiziksel özdeşlik ve mümkün dünya ontolojisine kuşkuyla yaklaşırken, Shoemaker ve Alvin Plantinga (1932) gibi düşünürler, özdeşliği mantıksal değil, nedensel ve modal bağlamda temellendirmeye çalışırlar.²⁵ Bunun yanında her iki düşünür de

²³ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 266.

²⁴ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays* 268; Ayrıca bkz. David Hume, *A Treatise of Human Nature*, Oxford University Press, 2000, Kitap I, Bölüm III.

²⁵ Quine, W. V. O., *"On What There Is." From a Logical Point of View*, (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1953), 15-16. (Amerikalı bir filozof ve mantıkçıdır; özellikle analitik felsefe, ontoloji ve dil felsefesi alanlarında önemli katkılarda bulunmuştur. Felsefi görüşü, bilgi ve inanç sistemlerini bütüncül bir ağ olarak ele alır ve deneyimle doğrulanmayan metafizik ayrımların anlam taşımadığını savunur; zihin felsefesi açısından önemi ise, zihinsel terimleri ve nitelikleri bilimsel ve nedensel bir çerçevede değerlendirerek, zihinsel olayların doğal bilimlerle uyumlu bir şekilde anlaşılmasını mümkün kılmıştır.)

ontolojik ve metafiziksel sorulara sistematik bir yaklaşım sunar. Quine ve Shoemaker, varlık veya kimlik iddialarını sadece gözlem veya deneyimle açıklamak yerine, mantıksal ve nedensel yapı üzerinden değerlendirmeye çalışır. Her ikisi de klasik metafizik tartışmalara eleştirel bir yaklaşım getirir ve varlık ile nitelikler arasındaki ilişkiyi sorgular. Düşüncelerindeki farklar ise temel odak noktalarından kaynaklanır. Quine'in yaklaşımı daha çok mantık ve dil felsefesi bağlamındadır; varlık iddialarının anlamını ve ontolojik yükümlülüklerini analiz eder. Shoemaker ise analitik metafizik ve zihin felsefesi perspektifinden hareket eder; kimliğin sürekliliği, nedensel roller ve niteliklerin ontolojik statüsü üzerine yoğunlaşır. Quine nesnelerin varlığını dil ve mantık çerçevesinde değerlendirirken, Shoemaker nesnelerin veya öznenin kimliğini korumasını sağlayan nedensel ve zamansal yapıları ön plana çıkarır.

Quine ve Shoemaker birbirini tamamlayıcı nitelik taşıyan yaklaşımlar sunar. Quine, ontolojik iddiaların mantıksal olarak nasıl kurulabileceğini gösterirken, Shoemaker bu iddiaların özellikle kimlik ve nedensellik bağlamında metafiziksel anlamını derinleştirir. Örneğin, Quine mantıksal olarak “bir ağaç vardır” derken, Shoemaker’a göre bu ağacın kimliği, kökünden dallarına kadar uzanan nedensel ilişkiler ve nitelik sürekliliği çerçevesinde korunur. Böylece Quine ve Shoemaker birlikte düşünüldüğünde, varlık, kimlik ve nedensellik sorunlarının hem mantıksal hem de metafiziksel boyutları bütüncül biçimde anlaşılabilir.

Shoemaker, nedensel ilişkiler üzerinden açıklanan özdeşliği yalnızca tanımsal bir araç olarak değil, aynı zamanda gerçekliğin yapıtaşı olarak ele alır. Yani nedensellik, özdeşliğin sadece işaretçisi değil, aynı zamanda onun doğasını belirleyen bir ilkedir.²⁶ Ayrıca bu bakış açısı, bireylerin veya nesnelerin kopyalanması ya da bilinç aktarımı gibi düşünce deneylerinde neden orijinal özdeşliğin kaybolduğunu da açıklar. Eğer bir benliğin özdeşliği onun nedensel tarihinden bağımsız olarak yeniden üretilebilseydi, o zaman Shoemaker'ın savunduğu metafiziksel bütünlük ortadan kalkardı. Bu durum, “kopya aynı niteliklere sahip olabilir ama aynı birey değildir” fikrini doğrular.

Shoemaker, kimliği yalnızca fenomenolojik ya da psikolojik düzeyde değil, aynı zamanda ontolojik düzeyde temellendiren bir nedensellik anlayışı ortaya koyar. Bu anlayış, özdeşliği açıklamada daha derin ve bütüncül bir metafizik çerçeve

²⁶ Shoemaker, Identity, Cause, and Mind, 269.

sunar ve kimliğin yalnızca benzerlik veya tanıma değil, varlıklar arası süreklilik ilişkilerine dayandığını savunur.²⁷

7. İkiz Dünya Düşünce Deneyi ve Özdeşlik Problemi

Shoemaker'ın kimlik ve nitelik felsefesine dair yaptığı analizler, çağdaş zihin felsefesi tartışmalarında merkezi bir yer tutan "İkiz Dünya" düşünce deneyiyle derinleşir. Bu deney, ilk olarak Hilary Putnam (1926-2016) tarafından ortaya atılmış, daha sonra Shoemaker gibi filozoflar tarafından kimlik ve nitelik problemlerine uygulanmıştır.²⁸ İkiz Dünya senaryosu, tıpatıp dünyamız gibi olan, ancak suyun H₂O değil XYZ olduğu bir evreni hayal etmemizi ister. Bu senaryoda bizimle aynı görünüme, dile ve davranışlara sahip bireyler vardır; ancak onların deneyimlediği gerçeklik fiziksel olarak farklıdır. Putnam bu örnekle anlamın yalnızca zihinsel içeriklerle değil, dış dünyadaki referanslarla da belirlendiğini savunmuştur. Shoemaker ise bu argümanı kimlik ve özdeşlik meselesine uyarlayarak şöyle sorar: "Eğer bir bireyin tüm zihinsel nitelikleri, hafızası, davranışları ve psikolojik yapısı aynıysa; fakat bulunduğu fiziksel dünya farklıysa, bu birey hâlâ aynı kişi midir?"²⁹ Shoemaker'a göre bu sorunun cevabı, kimliğin sadece içsel psikolojik durumlarla değil, aynı zamanda dışsal nedensel tarih ile de kurulduğu yönündedir. Yani, bir bireyin kimliği sadece "şimdi ne hissettiği ya da düşündüğü" ile değil, bu düşüncelerin nasıl oluştuğu ve hangi bağlamda devam ettirildiği ile de ilgilidir. Bu yaklaşım, içerik dışı ya da saf psikolojik kriterlerle kimliğin korunamayacağını savunur. Aynı bilinç içerikleri farklı nedensel bağlamlarda farklı kimlikleri temsil edebilir.

Özdeşlik sorunu burada iki temel düzeyde görünür: (1) psikolojik içerik düzeyinde benzerlik ve (2) nedensel tarih düzeyinde süreklilik. Shoemaker, bir kişinin kendisiyle özdeş kalmasını sağlayan şeyin bu iki düzeyin birleşimi olduğunu ifade eder. İkiz Dünya'daki benzer bireyin sahip olduğu tüm nitelikler, orijinal bireyinkilerle aynı olsa da, onların nedensel kaynakları farklıdır. Bu da onları "aynı kişi" değil, yalnızca "benzer kişi" kılar. Bu düşünce deneyi,

²⁷ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 271.

²⁸ Putnam, Hilary, "The Meaning of 'Meaning'", (Philosophical Papers, Vol. 2, Cambridge University Press, 1975), 215-271. (Amerikalı bir filozof olup mantık, zihin felsefesi, dil felsefesi, epistemoloji ve metafizik alanlarında önemli katkılarda bulunmuştur. Putnam, analitik felsefe geleneği içinde özellikle zihin-beden ilişkisi, fonksiyoncilik, referans teorisi ve gerçekçilik/antirealizm tartışmaları ile tanınır)

²⁹ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 272.

Shoemaker'ın nitelik-temelli kimlik yaklaşımında nedensel tarihsel bağlamın vazgeçilmezliğini vurgular. Kimliğin metafiziksel bir açıklaması yapılacaksa, yalnızca görünüş ve bilinç içeriği değil, o içeriği var eden koşullar da hesaba katılmalıdır. Aksi takdirde, özdeşlik tanımı yalnızca fenomenolojik olur ve metafizik bir tutarlılık taşımaz.

Shoemaker'ın nedensel kimlik ve zihinsel içerik analizleri, özdeşlik kavramının yalnızca deneysel değil, modal düzeyde de ele alınması gerektiğini gösterir. Bu bağlamda, Plantinga'nın zorunlu özdeşlik ve mümkün dünya semantiği üzerine yaptığı açıklamalar, İkiz Dünya düşünce deneyinde karşılaşılan metafizik gerilimleri aydınlatıcıdır.³⁰

Dolayısıyla Shoemaker, İkiz Dünya deneyini, zihin felsefesi ile kimlik felsefesi arasındaki sınırların bulanıklaştığı bir teorik sahada, kimliğin nedensel ve dışsal temellerini göstermek için kullanır. Bu, klasik özdeşlik anlayışlarının ötesine geçerek daha dinamik ve bağlamsal bir metafiziksel kimlik anlayışı ortaya koyar.³¹ Bu yaklaşım, diğer düşünürlerin çalışmalarıyla da paralellik gösterir. David Lewis (2001), mümkün dünyalar teorisi çerçevesinde İkiz Dünya türü senaryoları kullanarak kimlik ve özdeşlik meselelerini ele almıştır.³² Ona göre, bir bireyin özdeşliği yalnızca bulunduğu dünyadaki niteliklerine bağlı değildir; aynı zamanda alternatif, mümkün dünyalarda bu bireyin hangi özelliklerle ve hangi koşullar altında var olabileceği de dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda, Lewis'in yaklaşımı, kimliğin nedensel ve dışsal temellere dayanabileceğini gösterir, çünkü bireyin kimliği, farklı dünya senaryolarında ortaya çıkış biçimi ve ilişkisel konumu üzerinden anlaşılabilir. Shoemaker'ın yaklaşımıyla paralellik gösteren yön, her iki filozofun da kimliği yalnızca içsel psikolojik içerik veya fenomenolojik benzerlikle sınırlamayı reddetmeleri ve nedensel-süreçsel bağlamın önemini vurgulamalarıdır. Ancak farklılık, Lewis'in analizinin daha çok modal metafizik ve mümkün dünyalar bağlamında ilerlemesi iken,

³⁰ Plantinga, Alvin, *The Nature of Necessity*, (Oxford: Clarendon Press, 1974), 80-90.

³¹ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 276.

³² Lewis, David, *Counterfactuals*, (Cambridge, MA), 1973. (Analitik felsefenin önde gelen isimlerinden olup özellikle metafizik ve modal mantık alanında çalışmıştır; mümkün dünyalar teorisiyle, zorunluluk, olasılık ve özdeşlik kavramlarını alternatif senaryolar üzerinden analiz etmiştir. Zihin felsefesi açısından önemi, kişisel kimliği yalnızca psikolojik içerik üzerinden değil, aynı zamanda bireyin nedensel tarihçesi ve farklı mümkün dünyalardaki konumu üzerinden değerlendirmesidir. Bu yaklaşım, zihinsel niteliklerin bağlamsal ve nedensel rolünü vurgulayarak Shoemaker'ın analitik metafizik perspektifiyle paralellik gösterir)

Shoemaker'ın yaklaşımının analitik metafizik ve zihinsel niteliklerin nedensel rolleri üzerine odaklanmasıdır. Shoemaker, özellikle zihinsel ve fiziksel niteliklerin bireysel tarihçeleri ile özdeşlik ilişkisini bağlamsal ve dinamik bir şekilde ele alırken, Lewis bu ilişkileri farklı dünya senaryoları üzerinden modelleyerek, kimliğin olasılık temelli ve karşılaştırmalı analizini ön plana çıkarır. Bu nedenle, Lewis'in ve Shoemaker'ın yaklaşımları, farklı metodolojik çerçeveler kullanmalarına rağmen, özdeşlik ve kimlik sorununa nedensel-temelli ve bağlamsal bir bakış açısı sunmaları bakımından birbirini tamamlayıcı niteliktedir.

8. Felsefi Zihin Kuramları ve Nedensel Rollerin Kriter Olarak Kullanımı

Zihin felsefesi bağlamında kimlik ve nedensellik meselelerini bir araya getiren Sydney Shoemaker, özellikle fonksiyonalist yaklaşımı temel alarak zihinsel niteliklerin nedensel rollerle tanımlanabileceğini öne sürer. Fonksiyonalizm, zihinsel durumları, onları diğer zihinsel ve fiziksel durumlara bağlayan nedensel ilişkiler ağı içinde tanımlar; yani bir zihinsel durum, hangi uyaranlara tepki verdiği ve hangi davranışları ya da diğer zihinsel durumları tetiklediğiyle belirlenir. Fonksiyonalist yaklaşımın temel özelliği, zihinsel niteliklerin yalnızca fizyolojik veya biyolojik yapılarına indirgenemeyeceğini savunmasıdır; zihinsel durumların tanımı, onları oluşturan fiziksel sistemden bağımsız olarak, nedensel roller ve işlevler üzerinden yapılır. Bu yönüyle fonksiyonalizm, klasik kimlik teorilerinden ayrılır; çünkü burada zihinsel bir durumun “ne olduğu” değil, “hangi işlevi ve nedensel rolü oynadığı” belirleyicidir.

Shoemaker, özellikle bu yaklaşımı seçer çünkü onun analitik metafizik perspektifi, zihinsel niteliklerin kimliğini ve sürekliliğini açıklarken nedensel ilişkilerin merkezi bir rol oynadığını vurgular. Ona göre, zihinsel durumların sürekliliği ve kimliği, yalnızca fiziksel yapılar üzerinden değil, bu durumların nedensel bağlantılar ve fonksiyonel roller aracılığıyla korunur. Bu nedenle fonksiyonalist yaklaşım, Shoemaker'ın düşüncesine uygun olarak zihinsel niteliklerin hem tanımlanmasını hem de kimlik ve özdeşlik tartışmalarında uygulanmasını mümkün kılar. Böylece zihinsel durumlar, yalnızca anlık olaylar değil, süregelen işlevsel yapılar olarak ele alınabilir; bu da kimliğin ve nedensel sürekliliğin anlaşılmasında güçlü bir metafizik zemin sağlar. Fonksiyonalizm, zihinsel durumları onları diğer zihinsel ve fiziksel durumlara bağlayan nedensel

ilişkiler ağında tanımlayan bir görüştür.³³ Bu yaklaşım, kimliği sabit bir öz olarak değil, nedensel ilişkiler içindeki bir yapı olarak konumlandırır.

Shoemaker'a göre, zihinsel durumların kimliği onların nedensel rolleriyle belirlenir. Bu yaklaşım, Parfit'in (1942-2017) "R-relation" adını verdiği nedensel bağıllık ve süreklilik ile kişisel kimliği özdeşlikten ayırmasıyla örtüşür.³⁴ Derek Parfit'in "R-relation" olarak adlandırdığı psikolojik süreklilik ve bağıllık görüşü, kişisel kimliğin metafiziksel bir öz veya değişmez bir benlik üzerinden değil, zihinsel durumlar arasındaki nedensel ilişkiler ağı üzerinden açıklanabileceğini ileri sürer. Buna göre kimliğin devamlılığı, hafıza, inanç, niyet ve arzular gibi bilinç durumlarının nedensel sürekliliğiyle sağlanır. Sydney Shoemaker'ın fonksiyonalist çerçevede geliştirdiği "nedensel rollerin kriter olarak kullanılması" anlayışı da benzer bir şekilde zihinsel nitelikleri, içsel özlere indirgemek yerine, üstlendikleri nedensel işlevler ve davranışsal sonuçlar bağlamında tanımlar. Bu noktada Parfit'in R-relation yaklaşımı ile Shoemaker'ın nedensel rol teorisi arasında dikkate değer bir paralellik görülmektedir: Her ikisi de özselci benlik anlayışlarını reddederek, kimlik ve zihin sorunlarını nedensel bağlantılar üzerinden temellendirir. Dolayısıyla zihinsel niteliklerin fonksiyonel tanımı ile kişisel kimliğin psikolojik sürekliliğe indirgenmesi, çağdaş zihin felsefesinde kimlik ve nedensellik tartışmalarını kesiştiren ortak bir felsefi zemin oluşturur.

Shoemaker'a göre bir zihinsel durumun kimliği, o durumun sahip olduğu nedensel işlev tarafından belirlenir. Bu da bir özdeşliğin, içsel nitelikler yerine, dışsal işlevsel bağlantılarla açıklanabileceği anlamına gelir. Örneğin, "ağrı" yalnızca belli bir hissiyat değil, aynı zamanda belli nedenlerle (örneğin doku hasarı) ortaya çıkan ve belli sonuçlara (örneğin kaçınma davranışı) yol açan bir durumdur. Bu durumda ağrının kimliği, onun bu nedensel rolüyle belirlenir.

Bu noktada Shoemaker, zihinsel niteliklerin yalnızca bireyin iç dünyasında olup biten fenomenal deneyimlerle değil, aynı zamanda bu deneyimlerin neden olduğu davranışsal sonuçlarla da tanımlanması gerektiğini savunur. Bu anlayış, özellikle davranışsal ve işlevsel psikolojik kuramlarla örtüşmektedir. Zihinsel

³³ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 280.

³⁴ Parfit, Derek, *Reasons and Persons*, Oxford: Oxford University Press, 1984), 206-213. (Parfit'e göre kişisel kimlik, sandığımız kadar önemli ve değişmez bir öz değildir; kimliği oluşturan şey, ruh ya da kalıcı bir "ben" değil, psikolojik süreklilik ve hafıza bağlantılarıdır. Kişinin gelecekteki varlığı, aynı kimliğin devamından çok, zihinsel ve psikolojik bağların sürmesiyle anlam kazanır)

içerikler, sadece "ne olduğu" bakımından değil, "ne yaptığı" bakımından da değerlendirilmelidir.³⁵ Fonksiyonalist yaklaşımda nedensel rollerin kimlik kriteri olarak kullanılmasının bir sonucu da, zihinsel niteliklerin çoklu gerçekleştirimine olanak tanınmasıdır. Yani aynı zihinsel durum, farklı fiziksel altyapılar tarafından gerçekleştirilebilir. Shoemaker bu noktada, kimliğin özdeşlikle eşitlenemeyeceğini, çünkü özdeşliğin fiziksel taşıyıcıya bağlı olarak değişebileceğini vurgular. Bu da metafiziksel özdeşlik anlayışını, işlevsel ve bağlamsal bir yapıya dönüştürür.

Shoemaker'ın zihinsel durumların nedensel rolleri üzerinden tanımlanması gerektiği yönündeki görüşü, Parfit'in kimlik yerine işlevsel psikolojik yapıların sürekliliğine odaklanan yaklaşımıyla tutarlıdır.³⁶ Her iki düşünür de kimliği ve zihinsel durumları, nedensel ilişkiler üzerinden kavrar ve özselci açıklamaları reddeder. Shoemaker'ın zihinsel durumların nedensel rollerine yaptığı vurgu ile Parfit'in kimliğin R-relation'a indirgenmesi, zihin felsefesi ve kişisel kimlik tartışmalarında işlevselci-nedensel bir ortak zemine işaret eder.

Shoemaker, aynı nedensel role sahip olan fakat farklı fiziksel yapı tarafından taşınan zihinsel durumların, özdeş olarak kabul edilip edilmeyeceği sorusuna cevap arar. Bu bağlamda, özdeşlik değil, işlevsel denkliğin kimliğin korunmasında belirleyici olduğu görüşünü savunur. Ona göre, kimliği sabitleyen şey, ontolojik öz değil, nedensel düzenin sürekliliğidir. Bu yaklaşımla Shoemaker, kimlik ve zihin felsefesi arasındaki ilişkiyi nedenselci bir çerçeveye oturtur. Nitelikler, onların metafiziksel "ne olduğu" üzerinden değil, nedensel sistemdeki işlevleriyle anlaşılmalıdır. Bu da felsefi kimlik tartışmalarını, niteliklerin sabit tanımlarından ziyade, onların ilişkisel konumlarına yönlendirir.³⁷

9. Varlık, Özellik ve Kimlik Arasında Üçlü Bir İlişki

Shoemaker'ın felsefi sisteminde "varlık (entity)", "özellik (property)" ve "kimlik (identity)" kavramları arasında kurulan ilişki, onun metafiziğinin temel taşıdır. Shoemaker'a göre bir varlığı tanımlayan şey, onun taşıdığı niteliklerdir. Ancak bu nitelikler, yalnızca birer niteleme unsuru değil, aynı zamanda kimlik inşasında işlevsel olan nedensel rolleri ifade eder. Bu bağlamda, özelliklerin yalnızca bir

³⁵ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 285.

³⁶ Derek, *Reasons and Persons*, 210-215.

³⁷ Shoemaker, *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*, 290.

varlığa ait olması değil, aynı zamanda onun diğer varlıklardan ayırt edilmesinde rol oynaması gerekir. Özelliklerin yalnızca bir varlığa ait olması, o varlığın kimliğinin ontolojik temelini oluştururken, aynı zamanda bu özelliklerin diğer varlıklardan ayırt edilmesinde oynadığı rol, kimlik kavramının epistemolojik boyutunu ortaya koyar. Bu bağlamda bir özelliğin varlığa özgü olması, onun yalnızca içsel bir niteliği olarak varlık bulmasını sağlar; ancak özelliğin aynı zamanda ayırt edici bir işlev üstlenmesi, söz konusu varlığın diğerlerinden bireysel olarak tanınmasını mümkün kılar. Parfit'in R-relation yaklaşımı, kişisel kimliğin sürekliliğini metafizik bir "ben"e dayandırmak yerine, psikolojik durumlar arasındaki nedensel ve işlevsel süreklilikle açıklar. Benzer şekilde, Sydney Shoemaker'ın nedensel rol teorisi, zihinsel niteliklerin değerini, onların diğer zihinsel durumlar ve davranışlarla kurduğu ilişkiler üzerinden belirler. Bu iki yaklaşım, özelliklerin hem varlığa ait olması hem de onu diğerlerinden ayırt etmesi gerekliliğini destekler; zira kimlik, yalnızca sahip olunan niteliklerin toplamı değil, bu niteliklerin süreklilik ve nedensel işlevleri üzerinden belirlenen ilişkisel bir yapıdır. Dolayısıyla varlık, özellik ve kimlik arasındaki üçlü ilişki, ontolojik ve epistemolojik boyutlarıyla, çağdaş zihin felsefesi ve kimlik teorilerinde merkezi bir konuma sahiptir. Shoemaker, bu noktada "özelliğin kimliği belirlediği" ama aynı zamanda "kimliğin de özelliği taşıma biçimini belirlediği" bir döngüsel ilişkiye işaret eder. Bu karşılıklı bağımlılık, özdeşliğin sabit, tek yönlü bir belirlenim değil, ontolojik bir etkileşim olduğunu ortaya koyar.

Özelliklerin varlığa kazandırdığı ayırt edici nitelikler, zaman içinde değişebilir. Ancak Shoemaker'a göre bu değişim, kimliğin ortadan kalktığı anlamına gelmez. Önemli olan, değişen niteliklerin bir nedensel süreklilik içinde varlığın genel yapısını ve bütünlüğünü korumasıdır. Böylece kimlik, statik bir varoluş değil, dinamik bir yapısal bütünlük olarak tanımlanır. Bu çerçevede Shoemaker, "özdeşlik" kavramını metafiziksel bir bağ değil, nedensel ve ilişkisel bir yapı olarak konumlandırır. Bu da, klasik metafizikteki Aristotelesçi "öz" anlayışından ayrılarak, modern analitik felsefenin daha ilişkiselliğe dayalı bir kimlik kuramına yönelmesini sağlar.³⁸ Özellikler, yalnızca bireysel varlıkları değil, türsel kimlikleri de şekillendirir. Aynı nedensel yapıya ve işlevsel role sahip varlıklar, aynı türe ait olarak kabul edilir. Bu nedenle, bir varlığın kimliği, onun sadece şu anda ne olduğu ile değil, hangi özellikleri sürdürdüğü ve hangi nedensel ilişkiler ağına

³⁸ Shoemaker, Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays, 296.

dahil olduğu ile de belirlenir. Klasik Aristotelesçi yaklaşım, bir varlığın türünü ve kimliğini, onun sabit ve değişmez özüne dayandırır; bu perspektifte nitelikler, özün ortaya çıkardığı ikincil unsurlar olarak görülür ve kimliği belirlemede ikincil bir rol oynar. Buna karşılık çağdaş işlevsel-nedensel bakış, kimliği sabit bir özden ziyade, varlığın dahil olduğu nedensel ve ilişkisel yapılar üzerinden anlamlandırır. Bu yaklaşımda bir varlığın ayırt edici kimliği, sahip olduğu niteliklerin diğer niteliklerle ve çevresel bağlamla kurduğu dinamik etkileşimler tarafından şekillenir. Özellikle zihinsel ve psikolojik düzeyde, kimlik sürekliliği, niteliklerin işlevsel rollerinin korunması ve nedensel bağlantıların sürdürülmesi ile sağlanır; böylece değişim, kimliği tehdit eden bir unsur değil, ilişkisel yapının doğal bir boyutu olarak değerlendirilir. Dolayısıyla işlevsel-nedensel perspektif, kimliği statik bir özden bağımsız, dinamik ve açıklayıcı bir çerçeve içinde kavramaya olanak tanır

Shoemaker'ın düşüncesinde, özelliklerin metafizik statüsü de oldukça önemlidir. Ona göre, özellikler bağımsız birer ontolojik varlık değil, bir varlığın nedensel yapısındaki işlevsel bileşenlerdir. Bu anlayış, özelliklerin bir tür araşsal gerçekliğe sahip olduğu yönündeki görüşle örtüşür. Yani özellikler, nedensel ilişkiler içinde anlam kazandıkça varlık kazanır ve kimliğin taşıyıcısı haline gelir.

Sonuç olarak, Shoemaker'ın varlık, özellik ve kimlik arasındaki üçlü ilişkisi, geleneksel metafizik anlayışlardan önemli ölçüde ayrılarak çağdaş analitik felsefeye yeni bir çerçeve sunar. Ona göre, bir varlığın kimliği yalnızca sahip olduğu niteliklerle değil, bu niteliklerin işlevsel rolleri ve nedensel ilişkiler ağı içinde sürdürülmesiyle belirlenir; böylece kimlik, statik bir ontolojik öz olarak değil, dinamik ve ilişkisel bir yapı olarak anlaşılır. Özellikler, hem bireysel varlıkların hem de türsel kimliklerin oluşumunda merkezi bir rol oynar; aynı nedensel yapıya ve işlevsel role sahip varlıklar, bir türün örnekleri olarak kabul edilir ve kimlik, yalnızca anlık varoluş değil, bu sürekliliği sağlayan nedensel örgü üzerinden değerlendirilir. Bu yaklaşım, Parfit'in R-relation görüşüyle paralellik göstererek, kişisel kimlik ve zihinsel nitelikler açısından da benzer bir işlevsel-temelli açıklamayı destekler. Ayrıca Shoemaker'ın işlevsel ve nedensel bakışı, Aristotelesçi öz anlayışının ötesine geçerek, kimliği yalnızca bir özden türeyen niteliklerin toplamı olarak görmek yerine, varlığın kendisi ile özelliklerinin etkileşimsel ve ilişkisel bütünlüğü üzerinden kavramayı mümkün kılar. Böylece kimlik, hem ontolojik hem epistemolojik olarak yeniden yapılandırılır; değişim, tehdit değil, ilişkisel bütünlüğün doğal bir boyutu olarak değerlendirilir. Bu

çerçevede Shoemaker'ın yaklaşımı, çağdaş zihin felsefesi, metafizik ve kimlik kuramları arasında köprü kurarken, varlık, özellik ve kimlik arasındaki etkileşimin felsefi analizinde daha esnek ve açıklayıcı bir model sunar.

Bu bağlamda kimlik, ne sadece bir etikettir, ne de yalnızca bir iç özdür; o, varlık ve özellik arasında kurulan nedensel bir sürekliliğin sonucudur.³⁹

Kaynakça

- Armstrong, D. M. A. *Materialist Theory of the Mind*. London: Routledge & Kegan Paul, 1968.
- Davidson, Donald. "Mental Events." *Essays on Actions and Events*. Oxford: Clarendon Press, 1980, 207-227.
- İbn Rüşd. *Fasl al-Maqal fi-l-Nafs wa-l-Aql*, 58-63.
- İbn Sina. *Metafizik*, 210.
- Kim, Jaegwon. *Mind in a Physical World: An Essay on the Mind-Body Problem and Mental Causation*. Cambridge, MA: MIT Press, 1998.
- Lewis, David. *Counterfactuals*, (Cambridge, MA), 1973.
- Noonan, Harold W. *Personal Identity*. London: Routledge, 2003.
- Mulla Sadra. *Al-Hikma al-Muta'aliya fi-l-Asfar al-'Aqliyya al-Arba'a*, 45-50
- Parfit, Derek. *Reasons and Persons*. Oxford: Oxford University Press, 1984.
- Plantinga, Alvin. *The Nature of Necessity*. Oxford: Clarendon Press, 1974.
- Putnam, Hilary. "The Meaning of 'Meaning'", *Philosophical Papers*, Vol. 2, Cambridge University Press, 1975, 215-271.
- Quine, W. V. O. "On What There Is." *From a Logical Point of View*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1953, 1-19.
- Shoemaker, Sydney. *Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays*. Cambridge: Cambridge University Press, 1984.

³⁹ Shoemaker, Identity, Cause, and Mind: Philosophical Essays, 299.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı/ Contribution of Authors

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

The research was conducted by a single author.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale iThenticate yazılımıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism was detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed
